

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **789**M te Velde
Jan van SlagMEDITATIEF **793**A.J. Minnema
Onder Gods hand veilig
naar JeruzalemWANDELEN MET GOD **794**B. Luiten
Vrij en ongewoonUIT ALLE VOLKEN **796**W.M. Bakker
NaasteliefdeACHTERGRONDEN **797**J.R. Douma
De prediker:
Passie voor ChristusSAMENLEVING **801**H.C. van der Eijk en
J. Hoogland
MissiedenkenSYNODE-IMPRESSIES **804**H. Veldman
De kerk - haar missie,
haar eenheid en haar
theologische studenten

en verder...

Meegelezen
Uit de Kerken
Foto's synode Zuidhorn 2002

KERKELIJK LEVEN / M. te Velde

JAN VAN SLAG

Het gaat niet goed in Klokkendam. Met de gemeente niet. En met dominee Jan van Slag niet. Eerst bleef het nog wel binnen de muren van de pastorie. En achter de deuren van de kerkenraads-kamer. Maar langzamerhand kreeg de hele gemeente het in de gaten. En al gauw sijpelde het natuurlijk ook naar buiten. Naar de kerken in de buurt. Naar z'n oud-leermeesters. En het hele land door. 'Jan van Slag? Die is al een hele poos uit de running!'

Ik heb laatst met Jan van Slag gepraat. Om te peilen wat er aan de hand is. En ik wil u verslag uitbrengen. En u vragen om erover mee te denken. Want Jan van Slag is lang de enige niet. Er zijn er meer, die 'in de berm zijn genaakt'. Het predikantschap staat onder druk. In de kleine oecumene. En in de grote oecumene. Wat is er aan de hand? Waar komen de problemen vandaan? Wat zouden we er aan kunnen doen! Misschien kunnen we daar wat meer zicht op krijgen. Ik vraag u om mee te denken. Daar ligt een gedachte achter. Over het ene nodige en over het andere nodige.

Het 'ene nodige' is dit: volledige overgave aan de HERE en aan zijn genade. Overgave aan Hem die de hemel en de aarde gemaakt heeft. Daar ligt de beslissende start en de basis voor al ons praten over predikantenproblemen en gemeente-problemen.

Maar dan is er ook 'het andere nodige'. Niet blijven steken bij wat theologische achtergronden en stichtelijke opmerkingen. Ook niet volstaan met wat ervaringen en wijze adviezen. Maar óók methodisch en concreet nadenken over de situatie en een richting zoeken voor oplossing en herstel.

Het verhaal van Jan van Slag

Jan van Slag is 38. Hij staat nu vijf jaar in zijn tweede gemeente. Zijn keus voor tiet predikantschap maakte hij destijds met volle overtuiging. En in zijn eerste gemeente ging het niet slecht. Er was wel eens kritiek. Maar hij moest het werk nog leren, niet-waar? In Klokendam ging het eerst ook wel aardig. Maai- na drie jaar begon het te rommelen. Op meer fronten tegelijk eigenlijk. Het begon met kritiek op de preken. Oppervlakkig. Tijdloos. Niet praktisch genoeg. Weinig opening van de Schriften. Niet echt bevindelijk. Een saaie voor-dracht.

KERNREDACTIE

DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP,
PROF DR B KAMPHUIS

OVERIGE REDACTIELEDEN

DR. E. A. DE BOER,
DRS 4 L Th. DE BRUIJNE,
DRS I D HAARSMA, DRS P HOUTMAN,
DRS B. LUITEN, DRS. K. DE VRIES,
J WESTERT

MEDEWERKERS

J J D BAAS, DRS E BRINK.
J M. DE JONG,
DRS C. HOKSBERGEN,
DRS A S. VAN DER LUGT
DR J. SMELIK, DRS H. VELDMAN

REDACTIE-ASSETENT

H. PRINS, Meulenbeldlaan 159, 7602 XK Alme-lo, tel 0546-870843. E-mail reformatie@wxs.nl

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan De Reformatie. Postbus 24 8260 AA Kampen

UITGEVER

Print Media bv, Bedum Technische Realisatie
Scholma Druk bv, Bedum.

ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES.

Scholma Druk, postbus 7.9780 AA Bedum
Telefoon 050 - 3013636 Fax 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie)
E-mail reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg
ING Bank: 66 30 92 620

ABONNEMENT:

€ 47,- per jaar Studenten € 35,- per jaar (bin-nenland), € 92,50,- per jaar (buitenland)
Opzegging dient 1 maand voor het verstrijken van het lopende kalenderjaar te geschieden

Losse nummer; € 1,20 (incl. Porto)

De Reformatie is op cassette verkrijg-baar bij de Stichting Bralectah
Tel (0521) 515946

ADVERTENTIES

Prijs € 0 45 per mm. Contracttarief op aan-vraag

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

De catechisaties gingen ook niet echt goed. In Klokendam was de jeugd een ongoedertieren volkje. Jan bleek veel te zacht. Hij had geen gezag over de jon-gelui. Zijn boodschap kwam niet over. Meer dan de helft van de catechisanten bleef na verloop van tijd gewoon weg. Nu had Jan zichzelf altijd wel een goede pastor gevonden: trouw, ijverig, invoelend. Maar in Klokendam kwam daar de klad in. Hij begon tegen bezoeken op te zien. Als hij de gezichten voor zich zag van die bejaarde mensen die hij hun ouderlingen over zijn preken hadden geklaagd, of van die man met z'n hernia, die z'n kinderen gelijk had gegeven dat ze niet meer naar catechisatie wilden, dan zank de moed hem in de schoenen. Wat had hij daar nog te vertellen?

Maar daar werd het allemaal natuurlijk nog weer erger van. 'Je ziet onze dominee nooit' was de klacht. Er kwamen brieven op de kerkenraad. Er was een gemeen-tevergadering over 'kerk zijn in deze tijd' waar een heftige dis-cussie ontstond en waar Jan een paar stomme dingen heeft gezegd, die sommige mensen hem heel kwalijk hebben geno-men.

En zo ging het met Jan van Slag hoe langer hoe slechter. Vaak trok hij zich er aan op, dat toch de helft van de gemeente nog steeds achter hem stond en hem waardeerde. En de kerkenraad was gelukkig ook heel loyaal, Hoewel, soms voelde hij zich daar ook niet helemaal veilig. Er was geen open communicatie meer. De broeders zeiden hij allerlei items niet meer wat ze dachten. Je wist dus ook niet goed meer wat je aan elkaar had. En in boze ogenblikken dacht Jan: 'ze laten me stikken'. Twee jaar geleden is Jan afge-knapt. 'Oververmoeid' zei z'n vrouw. Hij heeft even een paar weken nodig om op adem te

komen.' Maar die paar weken werden een half jaar. 'Burn-out' noemde de kerkenraad het maar, naar de gemeente toe. Na dat halve jaar begon Jan langzamer-hand weer wat werk op te pak-ken. Z'n eerste preken vielen goed. Net of hij door zijn ziekte opgefrist was. Maar hij hield het niet vol. Al na zes weken lag hij er weer uit. En hij is sindsdien nog niet weer aan het werk geweest.

Natuurlijk zoek je hulp. Jan is twee keer hij de huicarts geweest. Die kon niet veel anders dan bevestigen dat Jan uitgeput was en rust nodig had. Jan heeft urenlang met een oude-re collega gepraat. Die was har-telijk met hem begaan en heeft hem veel goede raad gegeven. Jan heeft in overleg met de ker-kenraad een paar preken voor beoordeling opgestuurd. 'Deze preken zijn niet onvoldoende. De gemeente kan er zeker door gesticht worden' - was het ant-woord. Jan heeft een cursus didactiek gevolgd om beter te kunnen catechiseren. Hij zou er nu weer tegen moeten kunnen. Maar als hij er aan denkt dat hij de preekstoel weer op moet, breekt het zweet hem al uit.

In de gemeente vraagt men zich intussen af, wanneer men nu ein-delijk weer eens waar voor z'n geld krijgt. Jan fietst nu al bijna twee jaar rondjes om het dorp, en zijn traktament gaat maar steeds door. Kan dat maar zo? 'Laat hem toch emeritaat aan-vragen', zei onlangs de boekhou-der van de kerk tegen een dia-ken. Maar dat schijnt ook niet zo maar te kunnen.

Laatst heeft hij met een studie-vriend heel eerlijk over zijn toe-komst gepraat. Hij zou graag een nieuwe start willen maken. Zou er niet ergens een plek als ver-pleeghuicpredikant voor hem zijn? Of kan hij maar beter ont-heffing uit het ambt vragen? In een commentaar op de kerkorde

heeft hij gelezen, dat 'onvoldoende ambtsgaven' een deugdelijke reden is. Maar vindt hij dat echt van zichzelf? Z'n vrouw is het er niet mee eens. Die zegt: we moeten losmaking van deze gemeente vragen en dan zien dat je een beroep van een andere gemeente krijgt.

Tol zover het verhaal van Jan van Slag.

Stel, u had familie in Klokkendam. Of u was daar visitator namens de classis. Of u zat op een verjaardagsvisite met vrienden van Jan. Ik denk dat eigenlijk iedereen wel iets tegen Jan van Slag en z'n kerkenraad zou willen zeggen. Maar als die kerkenraad alle inbreng hij elkaar legt, heeft hij dan een visie op deze problematiek? Ziet hij dan welke kant het uit moet? En heeft hij dan iets in handen waarmee ook andere gemeenten en predikanten wat kunnen?

Ik wil graag op twee niveaus denk materiaal en denkinstrumenten aanreiken die hier kunnen helpen. Op het niveau van de gelovige houding, de christelijke attitude. En op het niveau van het christelijk-kerkelijk beleid.

Die twee horen bij elkaar! Een van onze zwakheden, misschien wel ketterijen, is dat we het hemelse, het geestelijke en het praktische, het aardse zo slecht weten te integreren. Vandaar dat ik het zo wil zeggen: christelijk geloof en christelijk beleid.

Gelovige houding: drie V's

In de driehoek predikant, kerkenraad en gemeente zijn drie dingen van kardinaal belang. Ik noem ze maar even 'de drie V's': vroomheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid. En ik geef bij elk van die drie een paar steekwoorden.

Vroomheid: overgave aan God. Alles zoeken bij Hem. Luisteren naar Hem. In alle dingen gericht zijn op wat Hij wil. Houvast zoeken in zijn beloften. Vurig bidden om zijn Geest. Dat die je vernieuwt, diep van binnen. Alles van Hem verwachten.

Vertrouwen: in God en in elkaar. Dat is echt heel basaal. Dat je Gods beloften vertrouwt. Ook zijn belofte dat Hij de gemeente wil bouwen, niet breken. En dat je elkaar vertrouwt, open harten hebt naar elkaar toe. Elkaar krediet geeft. En als het moeilijk wordt niet tegenover elkaar gaat staan, maar naast elkaar.

Verantwoordelijkheid: tegenover God en tegenover elkaar. D.w.z. de dominee verantwoordelijk voor een goede ambtsuitoefening. En de kerkenraad en de gemeente verantwoordelijk om hem zo goed mogelijk daarin te steunen. Dus niet: hij zijn pakkie aan en ik het mijne. Hij leverancier en ik kritische klant. Maar samen verantwoordelijk voor de opbouw van de gemeente en van elk lid.

Mijn concrete aanbeveling in dit verband is: spreek dit met elkaar eerlijk door. Dat moet eigenlijk elk jaar een keer op de agenda van de kerkenraad staan. Wie zijn we voor elkaar? Hoe hebben we het met elkaar? Laten we ons weer verbinden aan elkaar. Een soort verhoudings-vernieuwing. Samen buigen voor de Heer. En je dan buigen voor elkaar. Die geestelijke communicatie is buitengewoon belangrijk! Uit je tegen elkaar. Daar zullen de verhoudingen inniger van worden! Maar een verzwijgkerk vermolmt, van binnenuit.

Als dat uiten en doorpraten in Klokkendam gebeurd was, zou Jan van Slag misschien binnenkort wel ontheffing uit het ambt vragen, maar dan zouden hijzelf

en de gemeente heel wat minder beschadigd zijn dan nu het geval is. Het kan een drama worden, juist als we die eerste beginselen van de 3 V's verwaarlozen: vroomheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid.

Kijken naar vier punten

Het eerste niveau, de drie V's, ligt het diepst. Dat beschouw ik als het allerbelangrijkste. Alles wat hierna volgt, zal alleen kwaliteit en effect kunnen hebben als dit eerste, die onderbouw, die diepe grondhouding, er is. Maar vervolgens helpt het als je dieper systematisch inzicht probeert te krijgen in de functie van de predikant. Net zo goed als een dokter niet helpen kan zonder systematische kennis van het menselijk lichaam en net zo goed als een dominee niet goed catechisatie geven kan zonder een stukje systematische kennis van ontwikkelings-psychologie en van didactiek. Net zo goed is het voor problemen in de kerk rond het predikantschap nodig om daar ook systematisch naar te kijken.

Ik heb daarvoor (samen met een van onze studenten) een hulpmiddel ontwikkeld, een model waarmee je het complexe functioneren van de dominee wat meer inzichtelijk kunt maken.

Bij de functie van de predikant kun je onderscheiden in vier componenten:

- positie (ofwel positionering)
- inbreng
- ondersteuning (ofwel facilitering)
- resultaat

Als u dit even toepast op uw eigen functie en werk, zult u dit denk ik snel herkennen. Deze vier dingen gelden eigenlijk bij alle beroepen.

In elk van de componenten moet

je rekening houden met drie invalshoeken:

- gegevens uit de Schrift en de kerkelijke papieren, de narren en waarden, de richtingbepalers
- waarnemingen uit de praktijk, empirische ervaringsgegevens uit het werkkterrein
- aanbevelingen en adviezen, gericht op toekomstig beter functioneren

Met behulp hiervan kunnen we dus nadenken over de principes voor het functioneren van het predikantschap. Kunnen we ook beter analyseren waar eventueel knelpunten en problemen zitten. En kunnen we aanbevelingen doen.

De bedoeling is: niet alleen maar oplossingen bieden voor probleemsituaties, maar vooral ook bijdragen aan de goede kwaliteit van alle functioneren van predikanten in de kerk. Wij steken vaak te veel bij de 'probleemgevallen' in. Maar goed beleid is stimulerend en vitaliserend voor iedereen.

Dit is her eerste deel van een lezing die prof. dr. M. te Velde vorig jaar hield voor een Christelijke Gereformeerde ambtsdragersconferentie en die Inter werd gepubliceerd in Ambtelijk Contact.

Prof. dr. M. te Velde is hoogleraar kerkgeschiedenis en kerkrecht aan de TU Kampen

Verweesde samenleving?

Na de moord op Pim Fortuyn leek de Nederlandse samenleving in een crisis. Wat is er eigenlijk aan de hand? In *CVKoers* van juni is Ronald Westerbeek in gesprek daarover met socioloog Herman Vuijsje, historicus A. Th. van Deursen, godsdienstsocioloog G. Dekker en evangeliëconulent Stefan Paars.

Premier Wim Kok reageerde verongelikt op de afstraffing van Paars door de kiezers - beide kabinetten hadden Nederland toch ongekende welvaart gebracht? Volgens Dekker heeft de materiële voorspoed de onvrede juist in de hand gewerkt. „Als in je basisbehoeften is voorzien, ga je hogere eisen stellen. Wat je nu in de Nederlandse samenleving ziet, is dat mensen eisen dat alles goed moet zijn. We kunnen niet meer omgaan met tegenslag, verdriet of teleurstelling. Mensen accepteren het niet meer als ze even zonder geld zitten. even moeten wachten - *we want it all and we want it now.*”

Jaren zestig

Het is te makkelijk om het onbehagen af te doen als de vrucht van Paars, meent Vuijsje - al heeft de paarse zakelijkheid het zeker in de hand gewerkt. „Het is een gestage ontwikkeling geweest sinds de jaren zestig. Toen heeft er een omslag plaatsgevonden in de samenleving. Tot die tijd waren we een tamelijk traditionele samenleving, met kleine gemeenschappen waarbinnen mensen op elkaar letten. We wilden dolgraag bevrijd worden van die sociale controle, die we als knellend ervoeren, en van de godsdienstigheid, met alle regels en taboes. Maar we hebben het kind met het badwater weggegooid. In de loop van de jaren tachtig en negentig is de indivi-

G.J. van Middelkoop

meeglezen

dualisering volledig uit de bocht gevlogen. Nu willen we toch weer terug naar die homogeniteit van toen. Inmiddels zien we dat godsdienst méér was dan we toen dachten. Het zorgde ervoor dat je was opgenomen in een gemeenschap, dat mensen op elkaar betrokken waren, dat ze verantwoordelijkheid namen, en dat er een gezamenlijk normen- en waardestelsel was.”

(...)

„In alle westerse landen zie je die ontwikkeling naar individualisering, maar in Nederland gaat het op een rare, schoksgewijze manier”, meent Vuijsje. „Het is hier lang tegengehouden door de verzuiling, waarbij we alles binnen onze dijken probeerden te houden. Toen het niet meer te houden was en de dijken braken, zijn we in één keer doorgeslagen.” Toch gaalde - steeds vaker gehoorde - roep om herstel van normen en waarden zelden gepaard aan een roep om herstel van de christelijke godsdienst. Christenen moeten niet doen alsof zij de normen en waarden in pacht hebben, kregen christelijke politici bijvoorbeeld rond het euthanasiedebat te horen. 'Godeloos betekend niet per se waarde(n)loos', sneerde weekblad *Elsevier* onlangs nog. „Godsdienst is inderdaad geen voorwaarde”, zegt Vuijsje, „maar het is op z'n minst wel handig als mensen binnen een kerk geza-

(Vervolg op pagina 808)

ONDER GODS HAND VEILIG NAAR JERUZALEM

A.J. Minnema

n.a.v. Ezra 8:21-23

M
meditatief

Knecht van kaliber

Ezra, een wat merkwaardig bijbelboek. De naamgever van het boek komen we pas tegen over de helft van het verhaal. Dat zegt iets over de compositie van dit bijbelboek.

Het zegt nog meer over het kaliber van deze knecht van God.

Ezra, niet slechts zomaar een leider van een groep Joden, die terugkeert uit de ballingschap.

Maar een schriftgeleerde, die een behoorlijk stempel heeft gezet op het godsdienstige leven van Israël in de eeuwen die resteren tot de geboorte van Christus. Hij is bekwaam in de wet van Mozes.

Hij wil dat opnieuw aan Gods gemeente onderwijzen. Niet zo groot in Gods Koninkrijk als Mozes. Wel een knecht van kaliber.

Man met een missie

Ezra, ook een gedreven man voor de zaak en het woord van de HERE. God de Heilige Geest drijft hem aan. Hij heeft zijn hart aan God en zijn wet gegeven.

"Ezra was vastbesloten zich in de wet van de Heer te verdiepen en haar in praktijk te brengen, en in Israël de bepalingen en voorschriften van de wet te onderwijzen." (Ezra 7:10)

Man met een missie voor Gods gemeente van teruggekeerde ballingen. We merken zijn harts-tocht voor de Here. We voelen zijn vertrouwen op God in het hele verhaal.

Kan hij dat ook aan de mensen overbrengen?

Klein in Gods hand

De goede hand van God is de rode draad in Ezra's leven. Zo ervaart onze broeder het zelf.

"De goede hand van de Here, mijn God, was over mij." De hand van God heeft gezorgd voor een omslag in de houding van koning Artachsasta. Eerst stond hij heel afwijzend tegenover de herbouw van Jeruzalem. Later reageert hij welwillend op de vragen van Ezra namens Gods gemeente in Babel. God buigt met zijn hand het hart van de koning. Dat geeft hoop en moed voor de verdere actie.

Het wordt een grote operatie. Met 6 à 7000 man een tocht van 4 maanden ondernemen. 1400 kilometer lopen in een onrustige wereld met vrouwen, kinderen en vee. Ga er maar aan staan.

Ezra heeft dat in beeld. Hij gelooft dat het zonder de hand van God niet goed zal gaan. Hij roept een vasten uit. De gemeente zal zich eerst verootmoedigen voor God. Het aangename even nalaten en zich klein maken in Gods hand.

De gemeente vernedert zich voor de HERE. Zij kruipt afhankelijk in Gods hand. Zij vraagt of Gods hand ten goede over hen zal zijn. Veilig reis je immers alleen in de vertrouwde handen van je God en Vader.

Onverantwoord?

Is Ezra's onderneming niet onverantwoord? Een weerloze karavaan is een prachtig lokaas voor bandieten en struikrovers. Mag je de mensen daaraan

wagen? Ezra heeft het overwogen. Mogen we zo gaan? Wil de Here dat? Hij had een militair escorte kunnen meekrijgen, als hij erom gevraagd had. Maar Hij heeft het niet willen vragen. Hij schaamde zich ervoor. Waarom?

Opscheppen over Gods hand

Wel, hij heeft tegen de koning 'opgeschept' over de hand van God. "Onze God beschermt wie Hem zoeken. Onze God heeft ons lief en heeft alle dingen in zijn macht."

Dat is gelovig opscheppen over de HERE. Daar wil Ezra niets vanaf doen door toch om een escorte te vragen. Het zou vreemd overgekomen zijn bij de koning.

Gods hand zal de gemeente op reis naar Jeruzalem beschermen. Men mag daar op rekenen.

"Gods hand was ten goede over mij."

En de colonne komt inderdaad ongedeerd in Jeruzalem aan.

Zonder escorte? Nee, de militaire politie van het hemelse leger ging mee en zorgde voor de bescherming.

De HERE beschaamde het vertrouwen van Ezra en de gemeente niet. Hij droeg ze in zijn hand naar het beloofde land.

Onder Gods hand veilig naar Jeruzalem. Wij ook. Op weg naar het nieuwe Jeruzalem.

(Lees ook Ezra 7,8 en Psalm 91)

Ds. A.J. Minnema is predikant van de Gereformeerde Kerk te Balkbrug

Waarom geeft God aan de één zo'n andere levensweg als aan de ander? Waarom heeft de één voorspoed en de ander niet? Wat moet je met je handicap, als je om je heen zoveel gezonde mensen ziet? Waarom wordt iemand moeder, terwijl een ander dat ook zo graag zou willen? Waarom geeft God de een wel geloof, de ander niet?

Indringende vragen

Een bonte mengeling van vragen. In allerlei vorm komen we ze tegen. Soms raken ze ons diep, worstelen we ermee, komen we er nauwelijks uit.

Eens zei Rachel tegen Jakob: 'Geef mij kinderen, anders sterf ik'. Waarop Jakob verontwaardigd reageerde: 'ben ik soms God?' (Gen.30). Van Job is bekend, dat hij met God wel een soort rechtszaak wilde beginnen (Job 23). Indringende vragen kunnen opstijgen naar de hemel. Trouwens, de Here legt ons zelf daarvoor de woorden op de lippen. Er zijn psalmen waarin de vertwijfeling ronduit wordt bezongen (zoals Ps. 77). Ban kunnen we er toch mee naar Hem toe gaan.

Diepte

De antwoorden zijn niet makkelijk te geven. Toch is er wel iets te zeggen over de vindplaats ervan. **Als** we gaan naspeuren, zover als we kunnen, in Gods bestuur, kijken we uiteindelijk in een peilloze diepte. Een diepte van rijkdom, wel te verstaan.

Daaruit komen zijn beschikkingen naar ons toe (Rom.11). Voor ons niet te doorgronden, maar daardoor juist verrassend, *ongewoon*.

Ongedacht

Een voorbeeld. Het is kort na de zondeval. Stel, je bent als mensen bijeen. Je beseft met elkaar je daad, je schuld, en dat je niet meer terug kunt tot God. Je hebt zelf je navelstreng doorgesneden, de band met God, je enige levensader. Hoe heb je het kunnen doen? Maar je hebt het gedaan. Nu is er bederf in allerlei vorm, het zal alles en iedereen aantasten, je zit erin gevangen, je komt er nooit meer uit.

Stel, dat God dan aan ons vraagt, of iemand een oplossing weet. Ziet iemand nog een uitweg, een kans om het goed te maken? Kunnen **wij** onszelf reinigen, de band herstellen? Helaas... Welnu, wie zou dan ook maar op de gedachte komen, *kunnen* verzinnen: 'God, U hebt nog een Zoon....., als Die nou eens naar de aarde kwam. mens zou willen worden, onze schuld zou willen

dragen met alle gevolgen daarvan....'

Zoiets zouden wij niet eens bedenken.

En al zouden we het verzinnen, we zouden het niet durven zeggen. Dit zou zo uitermate buitengewoon zijn, dat je het niet over je lippen krijgt.

Maar wat in geen mensenhart op zou komen, wat geen mensmond zou durven voorstellen, dat heeft God gedaan. In zijn onbegrijpelijke liefde.

Ongewoon

Maar nu wij. Wat wordt onze reactie?

Na verloop van tijd wordt het toch ... gewoon. Jawel. We juichen en springen niet meer, het enthousiasme gaat eraf. de kerk wordt saai en onder de preek zitten mensen zich te vervelen. We hebben liet er niet meer over, we weten en belijden het, en daarmee **krijgt** het **z'n** plek. 'De verzoening' als onderwerp in een boek.

Is het zo erg met ons? Misschien niet. Maar we zijn er wel voortdurend toe geneigd. Terwijl we daarmee op het hart van God gaan staan. Niets is zo erg, als het offer van zijn Zoon **gewoon** gaan vinden.

We merken op, dat God maatregelen heeft genomen om dat te voorkomen. Hij geeft zijn geliefde Zoon, maar wel zo, dat het altijd *ongewoon* zal blijven. God benadrukt, dat Hij dat nooit had hoeven doen. Hij was geheel *vrij* daarin, en zo moet dat ook worden *hescft*.

Vrij

God zegt dat keer op keer op keer.

Maar Hij zegt het niet alleen. Hij handelt daar ook naar.

Hij geeft zijn Zoon, maar niet aan iedereen. Hij noemt geen namen van mensen die Hij overslaat. Ieder kan altijd nog tot geloof komen, al is het in het laatste uur. Maar intussen merken we dat God wel degelijk mensen voorbij gaat. Met de bedoeling, *niet* dat wij over hen zullen oordelen, maar dat wij zullen beseffen: *God is vrij*. Zo had Hij ook *mij* voorbij kunnen gaan. Dat Hij mij opzoekt is een wonder! Dit is genade, dit *is* Hij werkelijk aan niemand verplicht. Op die manier wordt de verbaazing steeds opnieuw gevoed, vanuit een peilloze diepte, het welbehagen van onze God.

Geloven, Jezus ontvangen. het blijft hoogst bijzonder.

Alles wordt bijzonder

Van daaruit komt *alles* naar ons toe. In de diepte *bij* God is hui-tengewone rijkdom: wat we niet verdiend hebben, wat we niet meer zouden verwachten, komt toch naar ons toe. Leven, eten, drinken, werk, gezondheid, mogelijkheden, huwelijk, kinderen, vrijheid, en nog maar op. God geeft veel en overvloedig. En Hij geeft *zo*, dat het altijd ongewoon blijft. We zullen altijd voelen, dat Hij *vrij* is hierin. God geeft wat Hij niet hoeft te geven. En daarom geeft Hij het ook af en toe *niet*.

Hij schenkt veel. *Eten en drinken* bijvoorbeeld, maar niet aan iedereen, er is ook honger en dorst. *Gezondheid*, maar er is ook ziekte en handicap. *Huwelijk*, maar er blijven ook mensen ongewild alleen. Kinderen, maar er blijven ook mensen kinderloos.

Daarmee is niet gezegd, dat we dit passief moeten ondergaan. Zalig (bijvoorbeeld) de barmhartigen, die eten en drinken brengen waar het nodig is! Maar toch: de boodschap van vrije genade vult de wereld, beheerst je leven. Ieder ontvangt, maar niemand krijgt alles. Altijd heb je iets, wat een ander niet kreeg. En andersom. Want sinds de zondeval heeft niemand ergens recht op.

Genade verstaan en uitdragen

De bedoeling wordt duidelijk. Onderling vergelijken is heel begrijpelijk, maar kan je ook ongelukkig maken. Terwijl het Gods bedoeling is, dat we dicht bij de bron komen. *Vrije gunst*, daaruit komt alles voort! Niet alleen als liet over verzoening gaat, maar ook de dagelijkse dingen, in alle facetten van het leven. Overal komt het label aan te hangen: 'dit hoefde Ik niet te geven, en om dat besef levend te houden geef Ik het niet aan iedereen'.

Als je die boodschap verstaat, komt er een diepe blijdschap in je hart, hij alles wat je krijgt. En je merkt op, als je iets mist, dat God daar een boodschap in legt. Dan is er meer dan een gemis, hoe verdrietig ook. Je wordt als een preek, door God zelf geschreven, waarbij mensen niet zo gauw in slaap vallen. Een boodschap die de wereld zo hard nodig heeft.

Je kunt er niet omheen

Zo komen we tot een slotsom. Het ongewone en vrije *in* Gods handelen kan voor ons heel moeilijk zijn. Het kan in ons leven zelfs lijken op willekeur. op niet willen horen naar gebeden. Toch komt heel ons leven te voorschijn *uit dat ongewone en vrije handelen van God*. Stel je

voor, dat Hij zo *niet* had willen handelen...! Dan was Jezus niet op aarde gekomen. Waar waren we dan gebleven?

Vrije gunst: je loopt er tegen aan, om te beseffen dat je daardoor leeft.

Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum

Uit alle volken

„Waar ga je naartoe?” vraagt Sanel, als hij me op een avond op het AZC tegenkamt. Ik vertel dat ik onderweg ben naar Anna, een asielzoeker die ik de laatste vier weken in de kerk heb gemist. „Oké, dan ga ik ook vier weken niet naar de kerk”, zegt Sanel ironisch. „Dan kom je daarna misschien weer eens bij mij...” Voordat ik uiteindelijk bij de bungalow van Anna aanklop, mag ik nog aan twee anderen uitleggen waarom ik niet naar hén anderwég heit. Een voor een beloof ik ze binnenkort te komen, maar vanavond heb ik voor een Armeense vrouw gereserveerd en ik laat me door niemand van mijn plan afbrengen.

Anna kijkt verrast op als ik voor de deur sta, maar haar gezicht verradert tegelijkertijd zorg. In de loop van de avond licht ze een tipje op van de sluier van haar neerslachtigheid. Spanningen over de asielprocedure en spanningen in haar huwelijk. Verdriet om het verlies van een kind, Jaren geleden al, maar in juni –de maand van zijn sterven– dringt het gemis zich steeds weer opnieuw aan haar op. Het doet Anna goed dat ze er vanavond even over kan praten. Als ik na anderhalf uur aanstalten maak om te vertrekken, zegt ze: „Ga je nu alweer?”

Op weg naar huis denk ik aan de opmerking van Sanel. „Waarom ben je al zo lang niet geweest?” Ik besef dat ik moeiteloos hele dagen op het AZC kan vullen, hoewel ik ook dan nog niet iedereen tevreden zou stellen

met voldoende tijd en aandacht. Soms vraag ik me af hoe ver christelijke naastenliefde gaat. Waar de grens ligt van beweging met mensen die ver van huis en haard op je weg gekomen zijn. Als ik merk dat mijn polsstok niet ver genoeg reikt. Dat ik onmogelijk aan alle verwachtingen en wensen tegemoet kan komen.

Wat inoet je zeggen, als iemand geïrriteerd raakt wanneer je zijn bungalow voor de derde keer voorbij loopt omdat je weer op weg bent naar iemand anders? Wat moet je doen, als een asielzoeker die noodgedwongen in de daklozenopvang verblijft drie avonden in de week bij je op de stoep staat en je merkt dat hij hoopt dat je hem meer zult geven dan een kopje thee? Moet je hem dan toch maar de logeerkamer aanbieden? Die staat immers leeg? En het slapen in de daklozenopvang is ook niet alles.

Een oudere vrouw, die er in de opvoeding van haar kinderen alleen voor staat en er tegelijk ook altijd graag voor anderen wil zijn, herkent het dilemma. En gaat er verstandig mee om. „De Heere vraagt je naaste lief te hebben als jezelf. En niet ten koste van jezelf.” Wijze woorden, waaraan ik mezelf af en toe herinner als ik met mijn beperkte mogelijkheden geconfronteerd word. En keuzen moet maken die voor anderen niet altijd prettig zijn.

Ik denk aan de Heere Jezus Hij was met innerlijke ontferming

bewogen als hij de scharen zag. Maar kende ook momenten van rust en –niet te vergeten– gebed. En na een drukke dag zei Hij tegen Zijn discipelen: „Rust een weinig” (Markus 6:31). Of neem de barmhartige Samaritaan. Ook hij was (Lukas 10:33) „met innerlijke ontferming bewogen” toen een ander zijn aandacht en hulp nodig had. Hij deed wel zijn hand vond om te doen, maar kon de zorg voor de beroofde reiziger daarna ook zonder gewetensnood aan iemand anders overdragen.

Die avond bid ik voor Anna. Ik vraag of de Heere haar nieuwe energie en levensmoed wil geven. En bovenal dat ze haar vertrouwen op Hem zal stellen, ook als de last van het leven zwaar is. Ik bid ook voor Sanel en al die andere asielzoekers die ik deze week niet heb kunnen bezoeken. „Heere God, ziet U naar hen om. Wilt U geven dat we als gemeente liefdevol en betrokken om hen heen zullen staan, maar bovenal dat ze, ver van huis, in al hun moeiten Uw nabijheid mogen ervaren.”

W.M. Bakker is lid van de Gereformeerde Kerk te Harderwijk. Ook is hij voorzitter van een interkerkelijke diaconale werkgroep waarin tien kerken participeren rondom het AZC Zeewolde

Dit is de laatste aflevering van de rubriek "Uit alle volken", die vanaf april 2000 een keer per twee weken een impressie gaf van ontmoetingen met asielzoekers.

DE PREDIKER: PASSIE VOOR CHRISTUS

J.R. Douma

achtergronden

De predikant en zijn spiritualiteit. Dat is het onderwerp voor dit laatste artikel in een serie van vijf over Christocentrische prediking. Dat kan een tegenstelling lijken. Als de Persoon van Christus centraal moet staan, waarom dan aandacht voor de persoon van de predikant? Is hij niet vooral de dienaar van het Woord die zoveel mogelijk achter zijn boodschap en achter zijn Zender moet verdwijnen?

Getuige

Tegen de achtergrond van deze vragen heb ik in mijn dissertatie 'Veni Creator Spiritus' een pleidooi gevoerd om in de bezinning op de prediking ook nadrukkelijk de **persoon** van de predikant in beeld te brengen. Allereerst omdat iedereen uit ervaring weet dat het er toe doet wie er op de kansel staat: de persoon van de prediker speelt hoe dan ook een belangrijke rol in de concrete praktijk van de prediking. Maar ook omdat het goed zou zijn om naast bijbelse woorden als 'dienaar', 'heraut', 'evangelist' en 'leraar' de bijbelse uitdrukking 'getuige' een eigen plek te geven in de bezinning.

Daarover schreef ik in mijn dissertatie (blz. 193): 'De predikant is **als** getuige geroepen om vanuit een existentiële betrokkenheid, die uitkomt in het kennen van God, het navolgen van Christus en het wandelen door de Geest, het Woord van God zo te spreken dat het een levend wekkend Woord is, een Woord dat verandering teweegbrengt. Natuurlijk is de Geest van God niet afhankelijk van de spiritualiteit van de

predikant als getuige. Maar het is evenzeer waar dat een gebrek aan spiritualiteit bij de predikant de levende verkondiging in de weg staat.'

Gemeente

Wat ik daar verder over schreef, riep de vraag op of er niet te veel nadruk werd gelegd op de spiritualiteit van de predikant. Wordt hij niet overvraagd als van hem een geloofsbeleving wordt gevraagd die wordt gekenmerkt door heelheid en door een authentiek leven uit de Bron?

Voordat ik daar nu verder iets nver zeg lijkt het me wel belangrijk om een onderscheid te maken tussen de roeping van de predikant en de roeping van de gemeente als het gaat om de prediking. Ik begin bij de gemeente. Van de gemeente wordt gevraagd dat zij de man op de kansel aanvaardt als wat hij is: een dienaar van Christus. Paulus is daar in 1 Korintiërs 4 vers 1 heel duidelijk over: 'Zo moet men ons beschouwen: als dienaars van Christus, aan wie het beheer van de geheimenissen is toevertrouwd.' Dat is de roeping

Schets van een geheroriënteerde preekvisie

- * Christocentrische prediking
- Spirituele christologie
- * De preek: stem van Christus
- * **Preken**: roepen tot gemeenschap met Christus
- De prediker: passie voor Christus

van de gemeente die luistert naar de verkondiging. Een predikant mag niet worden afgebrand omdat hij niet spiritueel of authentiek genoeg zou zijn. De predikant is dienaar van Christus, en er is maar Eén die oordeelt, en dat is de Here zelf (1 Korintiërs 4:3).

Ook in het bevestigingsformulier wordt de gemeente op deze toonhoogte aangesproken: 'Denkt eraan, dat God zelf u door hem aanspreekt. Neemt daarom de woorden, die **hij** naar de Schrift tot u spreekt, met blijdschap aan. Ontvangt deze dienaar met vreugde, want liefelijk zijn de voeten van hen die een goed boodschap brengen.' Dat is dus de roeping van de gemeente; de predikant ontvangt als dienaar van Christus.

'Heb Christus lief'

Ook de predikant wordt in datzelfde formulier aangesproken op zijn roeping: 'Zie daarom toe op uzelf. Wees een voorbeeld voor de gelovigen in woord, in wandel, in liefde, in geloof en in

reinheid. Heb Christus lief (...).³ Hier wordt verwezen naar 1 Timotetis 4 waar ook nog deze oproep staat: 'Oefen u in de godsvrucht' (vers 7b).

Op basis hiervan is het voluit verantwoord om in de homiletische bezinning ook nadrukkelijk aandacht te vragen voor de **persoon** van de predikant en voor zijn spiritualiteit. Gnd heeft ervoor gekozen om **door** mensen, die door hem zijn geroepen en door Christus zijn gegrepen, zijn Woord tot klinken te brengen in de levens van de gemeentelieden (Romeinen 10:14-15).

In het volgende wil ik daar opnieuw iets over schrijven. Nu, meer dan in mijn proefschrift, vanuit Christus. Hoewel ook daar de betrokkenheid op Christus al helder onder woorden is gebracht in bijvoorbeeld deze passage (blz. 194): 'Spiritualiteit is, ook voor de predikant, een dynamisch proces, een levend gebeuren waarin beurtelings sprake is van vreugde en aanvechting, van volheid en leegte, van toppen en dalen. Centraal in dat proces staat de omvorming, het veranderd worden naar het beeld van Christus zodat Christus gestalte in hem krijgt.'

Passie voor Christus

Passie voor Christus. Op die **noe-**mer zou ik de spiritualiteit van de predikant willen brengen. Daarbij slaat me vooral het beeld van Paulus voor ogen. In zijn geloofsleven staat Christus centraal. En daar spreekt hij ook over. Heel in het bijzonder in Filippenzen 3 vers: 7 en 8: 'Alles wat mij winst was, heb ik om Christus' wil schade geacht. Voorzeker, ik acht zelfs alles schade omdat de 'kennis van Christus Jezus, mijn Here, dat alles te boven gaat. Om zijnen wil heb ik dit alles prijsgegeven

en houd het voor vuilnis, opdat ik Christus moge winnen.' Voor Paulus is er niets mooiers, niets kostbaarders, niets waar hij meer enthousiast voor kan zijn dan het kennen van Christus.

In Filippenzen 3 vers 12 wordt dat opnieuw duidelijk: 'Ik jaag ernaar (naar het kennen van Christus in zijn lijden en opstanding) of ik het ook grijpen mocht, omdat ik ook door Christus Jezus gegrepen ben.' Gegrepen door Christus. Dat stempelt Paulus' spiritualiteit als verkondiger van het evangelie. Daarin zit dus een sterke gedrevenheid: Paulus is enthousiast voor zijn T-Teer. Christus is alles voor hem (Kolossenzen 3:11).

Als prediker van het evangelie wil ik me graag spiegelen aan deze Paulus. Zijn liefde voor de Opgestane Gekruisigde, zijn rotsvaste geloof in de Zoon van God maakt hem krachtig in de evangelieverkondiging: 'Ik vermag alle dingen in Hem, die mij kracht geeft' (Filippenzen 4:13).

Lijden met Christus

In het woord 'passie' zit nog een betekenisaspect dat van groot belang is voor de spiritualiteit van de prediking. Passie staat namelijk niet alleen voor harts-tochtelijkheid, maar ook voor lijden. De verkondiger van het evangelie volgt een gekruisigde Heer. Dat betekent dat tegenstand en aanvechting niet uit zullen blijven. Paulus wist ervan mee te praten. Het Woord van Christus is in zijn leven voluit werkelijkheid geworden: 'Indien iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelf en neme zijn kruis op en volge Mij' (Matteüs 16:24).

Als de spiritualiteit van de predikant werkelijk christocentrisch is, dan staat er middenin zijn leven dat kruis. Discipelen van Christus, verkondigers van zijn

Woord, staan niet boven hun Meester: 'het is genoeg voor de discipel te worden als zijn meester' (Matteüs 10:25). Christus volgen als dienaar van zijn Woord brengt je in de aanvechting.

Aanvechting

Deze thematiek van de aanvechting heb ik ook in mijn dissertatie vrij uitgebreid aan de orde gesteld (blz. 216): 'De aanvechting is ervoor om de predikant zijn leven lang het geheimenis te leren verstaan dat Gods kracht in zwakheid wordt volbracht.' Het gevaar bestaat om alleen in positieve bewoordingen te spreken over de spiritualiteit van de predikant, in termen van heilheid en integratie, authenticiteit en bevlogenheid. De spiritualiteit van de predikant die intens leeft met Christus zal ook, en wellicht vooral, worden gestempeld door het kruis.

Samen met de gemeente waar de predikant het Woord van Christus verkondigt, moet hij leven onder het kruis waaraan Jezus Christus stierf, niet alleen voor de zonden van de gemeentelieden maar ook voor die van hemzelf.

Bonhoeffer

De theoloog Dietrich Bonhoeffer schrijft ergens, zich richtend tot predikanten: 'Het komt er op aan, of we ons dagelijks tot het beeld van de gekruisigde Christus zelf richten en ons tot bekering laten roepen. Waar het Woord om zo te zeggen onmiddellijk van het kruis van Jezus Christus zelf komt, waar Christus ons zo tegenwoordig is, dat **Hij** zelf ons Woord spreekt, daar alleen kan het vreselijke gevaar van de geestelijke praatzucht verbannen worden.' In dat verband roept hij verkondigers van

het evangelie op om dagelijks de persoonlijke omgang met de gekruisigde Christus te zoeken.

Daar gaai het om. Een predikant die 'gids naar Jezus' wil zijn, zal de persoonlijke omgang met de levende Gekruisigde moeten kennen. 'Heb Christus lief' zegt het bevestigingsformulier voor dienaren van het Woord. Liefde en passie gaan samen op. Liefde maakt enthousiast. Liefde doet ook zeer. Die beide kanten van de passie voor Christus zijn essentieel voor de spiritualiteit van de predikant.

Luthers drieslag

Al eerder heb ik ook aandacht gevraagd voor een drieslag van Luther. Het is een drieslag die voor hem de theoloog typeert en die ik graag wil gebruiken als een krachtige typering van de spiritualiteit van de predikant. In het Latijn luidt die drieslag zo: *oratio – meditatio – tentatio*. Hetgeen vertaald wil zeggen: gebed – meditatie – aanvechting. Ik vraag er nu weer **kort** aandacht voor, maar dan meer vanuit Jezus Christus.

Gebed

'Here, leer ons bidden' (Lukas 11:1). Dat was de brandende vraag waarmee de discipelen van Jezus naar hun Meester kwamen. Het moet ook de vraag zijn van elke predikant: 'Here, leer mij bidden.' De biddende omgang niet de Vader van Jezus Christus is zo intens belangrijk voor verkondigen van het evangelie. En alleen Jezus zelf kan je leren om te bidden. Zonder ophouden (I Tessalonicenzen 5:17). Wat

gemeenten nodig hebben, dat zijn predikanten die bidden.

Meditatie

'Mijn woorden moeten in u blij-

ven' (Johannes 15:7). Daar gaat het om in de meditatie. Mediteren is: je concentreren op de woorden waarmee Christus zelf je aanspreekt; die woorden indrinken, overwegen, om-en-om leggen in je hart. Daarin is de meditatieve omgang met de Schriften ook zo belangrijk als slapen als dimensie in de preekvoorbereiding. De predikant is maar niet een doorgeefluik. Hij is beroepen om in de gemeenschap met Christus te luisteren naar het Woord dat de Geest tot de gemeente, en dus ook tot hem, spreekt. Dat is de essentie van de meditatie: dat de predikant zelf wordt aangeraakt en aangesproken door het Woord van Christus dat hij in de verkondiging door mag geven aan de gemeente. Deze meditatie, of het nu aan het begin van de preekvoorbereiding gebeurt of daarmee veeleven is, wordt door de genade van de Geest de bron voor een verkondiging die harten raakt en in vuur en vlam zet voor de levende Heer.

Aanvechting

Het kwam hierboven al aan de orde: ook de aanvechting vormt een wezenlijk en onmisbaar bestanddeel van de spiritualiteit van de predikant die zich een discipel van Christus weet. Gemeenschap met Christus is iets ongehoorlijk dieps en bijzonders: met Hem verbonden zijn, dat is alles, dat is het einde. Maar diezelfde gemeenschap zal ook altijd 'gemeenschap aan het lijden' van Jezus zijn (Filippenzen 3:10). Op alle mogelijke manieren zal de duivel mensen die Christus hartelijk volgen proberen te tackelen. Predikant zijn in de naam van Christus betekent dat je een geestelijke strijd moet voeren en dat je die strijd niet uit de weg mag gaan. Maar 'in Christus, die ons liefheeft, zijn we meer dan overwinnaars' (Romeinen 8:37).

Passie en missie

Aan één aspect wil ik nu nog aandacht besteden. Wie groeien is om Christus te preken, heeft een missie. Dat is een eigentijds woord met heel oude papieren. In de afgelopen jaren is naar mijn inzicht het ambtsbesef bij zowel gemeenteleden als predikanten sterk onder druk komen te staan. Dat heeft alles te maken met een cultuur waarin gezag een vies woord is geworden, en ambt dus ook. Zelf heb ik daar logischerwijs ook een klap van mee gekregen: in mijn dissertatie speelt deze thematiek dan ook maar een zeer beperkte rol. Toch lijkt het me heel belangrijk om in een (kerkelijke) cultuur waarin vooral authenticiteit en persoonlijkheid (terecht) enorm belangrijk zijn geworden, ook weer aandacht te vragen voor noties als ambt en roeping.

Er staat op de preekstoel een man met een missie. Zo behoren predikanten zichzelf te zien. Zo hoort de gemeente de predikant op de kansel te zien. Een man met een missie: Christus verkondigen, roepen tot de gemeenschap met Hem, in de kracht van de Geest de Stem van Christus hoorbaar maken in mensenlevens.

Daar is, naar mijn stellige overtuiging, ook heel veel (Geestelijke) vraag naar: er is honger naar een meer bewust beleven van de verbondenheid met Jezus. Tegelijk zal de verkondiging van Christus ook verzet oproepen. Sommige duren waarop Christus klopt, blijven hermetisch gesloten: 'Verboden toegang voor Jezus.' Dat kan veel strijd met zich meebrengen, maar het hoort erbij. De prediking van Christus brengt ook scheiding aan. Hij zegt het zelf (Matteüs 10:34): 'Meent niet, dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op

aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.' En (Matteüs 10:38-39): 'Wie zijn kruis niet opneemt en achter Mij gaat, is Mij niet waardig. Wie zijn leven vindt, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest om Mij nentwil, zal het vinden.'

Slot

Zo ben ik bij het einde van vijf artikelen gekomen waarin ik een schets heb gegeven van een geheroriënteerde preekvisie. Preken is: *Christus preken*. Daar gaat het heel kort samengevat om. Ik benadruk nog een keer dat het om een *schets* gaat: ik heb enkele hoofdlijnen getekend waarmee ik misschien wel vooral voor mezelf (als vervolg en correctie op mijn dissertatie) een vernieuwde start maak in de bezinning op de prediking. Deze schets zou daarom op talloze punten nog verder moeten worden uitgewerkt en uitgediept. En wellicht moeten bepaalde eenzijdigheden ook worden gecorrigeerd.

Tegelijk hoop ik dat er velen zijn die herkennen: hier gaat het om. Veel gepraat en geschrijf over de prediking blijft wal hangen in de

sfeer van het communicatieve aspect van het preken (presentatie, taal van de preek, hoe bereik ik de hoorder?). Het belang van dit aspect zal ik zeker niet ontkennen. Toch is het naar mijn indruk op dit moment vooral ook van belang op inhoudelijk niveau het gesprek aan te gaan: Wat is de boodschap van het evangelie? Wie verkondigen wij? En wat betekent dat concreet voor de prediking vandaag?

Het is mijn gebed dat deze artikelen over christocentrische prediking een bijdrage mogen zijn aan het zo dringend noodzakelijke gesprek over de verkondiging. De artikelen zijn in elk geval geschreven vanuit het hartelijke geloof dat de verkondiging van het evangelie van Gods Zoon in het midden van de gemeente een machtig instrument van de Geest van God is om mensen aan te raken met de genade van Christus.

Dr. J.R. Douma is predikant van de Gereformeerde Kerk te Beverwijk

De vijf artikelen over christocentrische prediking zijn ook te vinden op: www.josdouma.nl/prediking

uit de kerken

Drachten-Noord – Beroepen: H. Offereins te Leens

Enschede-Zuid – Beroepen (2e predikantsplaats): J.J. Meijer te Bruchlerveld

Deventer – Wijziging scribaat: H. Bondt, Heukelenseweg 10a, 7418 ED Deventer, tel. 0570 676 919, e-mail: hbondt@daxis.nl; Postadres blijft: Postbus 875, 7400 AW Deventer

Bussum-Huizen – Wijziging secretariaat diaconie: J. van der Vegt, Spijkerstraat 82, 1402 RH Bussum

Harkstede – Wijziging scribaat: A. Zuur, Molcnerl36.9617 BW Harkstede, tel. 050-4041979. Postadres: Hamweg 13, 9617 AP Harkstede. Wijziging preekvoorziening: H. Venhuizen. Laan der kruissheren 5, 9617 EA Harkstede. tel. 050-3022408.

Een vertelbijbel in
het Indonesisch!
Steun het
CeriA-project

Giro 566557, DVN, Zwolle

postbus 499, 8000 AL Zwolle
tel. 038 4270410
e-mail: dvn@gbouw.nl
postbank 566557

De Verre Naasten

samenleving

De laatste weken was er weer veel te doen rond de identiteit van gereformeerde scholen. Het lijkt erop dat er een nieuwe periode is aangebroken. Wat vanouds een heel principiële discussie was over aard en karakter van het gereformeerde onderwijs, verscheen de laatste weken vooral in een nogal pragmatisch-juridisch kader: hoe kan de basis van het gereformeerde onderwijs verbreed worden, zonder dat de erkenning van dit onderwijs als specifieke richting in gevaar wordt gebracht? De veranderingen die aan deze discussie ten grondslag liggen, verdienen het in een breder kader te worden geplaatst.

Kerstening van de samenleving

Het is goed om te beseffen dat er in Nederland een vrij unieke situatie bestaat: tal van maatschappelijke en dienstverlenende organisaties in het *maatschappelijk middenveld* hebben een christelijk karakter (en komen voort uit het particuliere initiatief), maar worden desondanks publiek gefinancierd volgens regels die ook voor zogenaamd *neutrale openbare* organisaties pelden.

De basis voor deze situatie is met name gelegd door Abraham Kuyper en de door hem geleide christelijk sociale beweging. Voor hem was de oprichting van christelijke organisaties vooral een kwestie van christelijke presentie in de wereld. Naarmate duidelijker werd dat er in de moderne samenleving sprake was van verschillende principiële stromingen, leek het geboden dat christenen zichzelf organiseerden in eigen christelijke organisaties om van-

uit de eigen overtuiging en visie op de samenleving bij te dragen aan de ontwikkeling van de maatschappij. Kuyper verwachtte hiervan een kerstenende invloed op de samenleving. Het isolement (aparte christelijke organisaties) was derhalve niet het beoogde resultaat, maar integendeel de vereiste uitgangspositie om een dergelijke invloed op de samenleving te kunnen uitoefenen.

Het is moeilijk de aanvankelijke doelstellingen en motieven voor de oprichting van christelijke organisaties te vergelijken met de huidige situatie. Er is intussen veel veranderd. De verzuiling (hoe slecht en misleidend de term ook is) kwam en ging. Steeds meer algemeen christelijke organisaties zijn opgeheven of gefuseerd met hun 'neutrale' of 'algemeen' tegenbangers. Andere christelijke organisaties zijn ernstig verkleurd of verbleekt: de oorspronkelijke identiteit is in sommige gevallen nauwelijks meer herkenbaar. Weer andere

organisaties, met name in orthodox-christelijke kringen, zijn zeer identiteitsgevoelig gebleven en hebben het meeste weg van een zuil op wat kleinere schaal.

In het algemeen kan worden opgemerkt dat met name in de kring van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt de kerkgebondenheid van de eigen organisaties steeds sterker een rol is gaan spelen. Met name door het 'ethische conflict' naar aanleiding van de Vrijmaking, waardoor vrijgemaakten er veel moeite mee hadden om te blijven samenwerken met mensen, met wie men kerkelijk tot een breuk gekomen was. Zijn er veel specifiek vrijgemaakte organisaties opgericht. Deze binding aan de kerk is dikwijls statutair vastgelegd en in veel gevallen nog versterkt in de periode na het kerkelijk conflict van de jaren '60. Thans is er een duidelijke ontwikkeling in de richting van een steeds verdergaande openstelling van deze organisaties. Aanvankelijk stelden de organisaties hun diensten beschikbare voor een bredere doelgroep, later werden ook de lidmaatschapscriteria bijgesteld of werd het voor niet-vrijgemaakten mogelijk om medewerker/werknemer of bestuurslid te worden van deze organisaties. Het is niet gemakkelijk de achtergronden van deze ontwikkeling helder in beeld te krijgen. Eén ding lijkt zeker: het denken over de kerk is in de tussenliggende jaren sterk veranderd. Op formeel niveau wordt dit vaak genegeerd, maar op informeel niveau is het haast niet te miskennen. Het exclusieve 'ware kerk'-denken van de eerste decennia na de

Vrijmaking heeft plaatsgemaakt voor een grotere openheid naar andere orthodox-christelijke groeperingen. Op kerkelijk vlak is er nadrukkelijk sprake van een toenadering met de Christelijke Gereformeerden en – aarzelder – met de Nederlands-Gereformeerden. Maar los van de specifiek kerkelijke toenadering is er ook een steeds grotere openheid naar orthodox-christelijk denken-de mensen in het algemeen. Maar hoe onmiskenbaar deze ontwikkeling ook is, er zitten tal van haken en ogen aan. En het is vanwege die haken en ogen, dat de wereld van de G-organisaties thans zo'n rijk gevarieerd palet vertoont. Sommige organisaties hebben een kerkelijk criterium voor het toelaten van leden of medewerkers grotendeels losgelaten, bij andere organisaties is het lidmaatschap opgesteld voor mensen uit een aantal specifiek genoemde kerken, weer andere organisaties hanteren nog altijd een strikt kerkelijk toelatingsbeleid.

Rij nadere beschouwing blijkt het niet gemakkelijk om enige lijn in deze variatie te ontdekken. Principiële, pragmatische en juridische argumenten lopen dwars door elkaar heen. Al naar gelang de belangen, doelstellingen of omstandigheden kan de discussie soms geheel verschillende richtingen opgaan.

De onderwijsdiscussie als voorbeeld

De discussie met betrekking tot de identiteit van het gereformeerde onderwijs gaat de laatste tijd over de vraag hoe de kerkelijke basis onder deze onderwijsvorm verbreed zou kunnen worden (met de Christelijke Gereformeerde en Nederlands-Gereformeerde kerken) zonder de erkenning ervan als specifieke richting in gevaar te brengen. Daarbij staat de kerkelijke binding als

zodanig niet ter discussie, voornamelijk vanwege formeel-juridische argumenten. De handhaving van de kerkelijke binding wordt immers feitelijk afgedwongen door de nverheidscreening: liet gereformeerde onderwijs wordt als richting van bijzonder onderwijs erkend op basis van haar expliciete binding aan de leer van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. Wil dit onderwijstype haar erkenning behouden, dan zal men zich aan die leer moeten blijven binden. Dus hoogstens wanneer er officieel kerkelijke uitspraken zijn waarin bijvoorbeeld de Christelijke Gereformeerde Kerken worden herkend en erkend als kerken die dezelfde leer aanhangen, kan er sprake zijn van een verbreding van de grondslag. Dergelijke uitspraken bestaan er (nog) niet in de richting van de Nederlands-Gereformeerde Kerken en daarom ligt een verbreding van de kerkelijke basis in de richting van deze kerken ingewikkelder. Vanouds speelt in de discussies rond het eigenstandige karakter van het gereformeerde onderwijs een verwijzing naar de doopbelofte van de ouders bij de doop van hun kinderen een essentiële rol. Toch is dit principiële punt in de discussies van de laatste tijd nauwelijks aanwezig. Een qua origine uiterst principiële discussie heeft door de juridische consequenties van eerdere beslissingen een uiterst pragmatische wending genomen. Indertijd principiële keuzes voor de kerkelijke binding: van het onderwijs kunnen thans om formeel-juridische redenen niet herzien worden, want daarmee zou de erkenning van dit onderwijs als richting op het spel komen te staan en daarmee de financiering van veel (te) kleine scholen.

Het gaat er ons niet om deze discussie thans inhoudelijk te voeren. De keuze die op voorstel van Convent gemaakt is, lijkt ons om pragmatische en juridische rede-

nen de juiste keuze. Maar wel is het onze zorg, dat deze situatie ertoe leidt dat een broodnodige principiële discussie over de identiteit van het gereformeerde onderwijs thans niet gevoerd zal gaan worden.

Verschuiving in het denken over identiteit

Een zekere zin is het gereformeerde onderwijs in de huidige situatie het slaclitoffer van onomkeerbare keuzes uit het verleden, die toen op basis van een inmiddels problematische manier van denken gemaakt zijn. Wat bedoelen wij?

Ooit is er op grond van doopbelofte en verbondsdenken een principiële keuze gemaakt om de gereformeerde scholen te binden aan de leer van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. Deze keuze is gemaakt op basis van het toenmalige denken over het verband tussen de kerk en het gereformeerde leven. De kerkkeuze werd in het toenmalige denken van beslissend belang geacht voor de keuzen die mensen in het leven zouden maken. Vandaar dat in de grondslagen van tal van gereformeerde organisaties deze kerkelijke binding bijna onwrikbaar werd vastgelegd.

Thans deze manier van zien verraadt zich een *funderingsmodel* van denken over identiteit: ligt de identiteit van de organisatie vast in de grondslag, dan werkt deze zich als het ware vanzelf uit in de praktijk van de organisatie zolang leden en/of medewerkers elkaar tenminste op die grondslag blijven aanspreken. Juist door de kerkelijke binding in de grondslag vast te leggen, lijkt de identiteit in de praktijk gegarandeerd te worden. Met termen als 'doorgaande reformatie' werd er op gewezen dat het handhaven van de grondslag wel onderhoudswerkzaamheden vereist, die er evenwel vooral in bestaan elkaar

voortdurend te herinneren aan de implicaties van de grondslag voor de praktijk van het leven. Thans leven wij in een tijd, waarin ondubbelzinnig duidelijk is dat deze **zienswijze** te simplistisch is. Instemming met de grondslag blijkt in de praktijk geen sluitende garantie voor identiteitshandhaving. Bovendien blijkt meer en meer dat er grote professionele verschillen van inzicht kunnen bestaan tussen mensen die tegelijkertijd instemmen met dezelfde grondslag. Daarnaast blijkt dat mensen, die weliswaar moeite hebben met (onderdelen van) de leer van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt desondanks een hele waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de sfeer en cultuur op bijvoorbeeld gereformeerde scholen. Tenslotte blijkt dat kerklidmaatschap en ernst maken met de identiteit van diezelfde gereformeerde scholen helemaal niet automatisch samengaan. Veel ouders klagen inmiddels over het feit dat de gereformeerde scholen in de praktijk vaak een veel minder gereformeerde uitstraling hebben dan je op grond van naam en grondslag zou verwachten.

Identiteit als missie

Meer en meer is naast het funderingsdenken een nieuwe manier van denken over identiteit opgekomen: het zogenaamde *missiedenken*. Steeds meer gereformeerde organisaties proberen hun identiteit tot uitdrukking te brengen in de formulering van een missie. Een *mission-statement* formuleert datgene waarin een organisatie **zich** van andere organisaties wil onderscheiden en wat zij als reden van haar bestaan beschouwt. In een missie wordt een inhoudelijke richting aangegeven waar de organisatie naar toe wil, vaak met een professionele verwijzing naar **het** leccin waarop men actief is (bijvoorbeeld de bevordering van een

hoogwaardige kwaliteit van onderwijs, zorg o.i.d.). Gedachte daarachter is dat een grondslag nog helemaal niet vanzelfsprekend overeenstemming over doel en richting van een bepaalde organisatie inhoudt. Het is duidelijk dat het belijdend lidmaatschap van een bepaald kerkgenootschap niet automatisch betekent dat men met de missie van een aan die kerk gebonden organisatie kan instemmen. Tegelijk is denkbaar dat mensen die lid zijn van een ander kerkgenootschap loch goede redenen kunnen hebben om de missie van de betreffende organisatie een warm hart **toe** te dragen. Vanuit een missie-denken over identiteit ziet men zich rond in eerste instantie kerkgebonden organisaties incens nieuw samengesteld achterbannen en doelgroepen groeperen.

Missionair bewustzijn

Rond bepaalde organisaties is de omslag van funderingsdenken naar missie-denken betrekkelijk geruisloos verlopen. Te denken valt bijvoorbeeld aan het opgaan van het Gereformeerd Politiek Verbond in de ChristenUnie. Opvallend daarbij is dat een aantal van deze organisaties ook een nieuw leven zijn gaan leiden en getooid lijken te worden met een vernieuwd missionair elan. Alweer is de ChristenUnie een sprcknd voorbeeld: veel nieuwe leden en een frisse uitstraling in het hedendaagse politieke palet. Men kan zich soms niet aan de indruk onttrekken dat de oorspronkelijke, op de brede samenleving gerichte uitstraling van christelijke organisaties weer nieuwe actualiteit heeft gekregen. De ChristenUnie is niet alleen een partij van, voor en door gereformeerden, maar een christelijke partij voor iedereen in de samenleving die iets in de missie van deze partij ziet.

Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen en het feit dat christelijke organisaties **niet** meer op een vanzelfsprekend krediet vanuit de samenleving kunnen rekenen, is het van het grootste belang dat ook andere gereformeerde organisaties volop werk maken van een positieve invulling van hun identiteit. Dat geldt niet in het minst voor het bijzonder onderwijs. Het valt te verwachten dat er de komende jaren nog vaak vraagtekens geplaatst zullen worden bij art. 23 van de Nederlandse Grondwet **over** het recht op bijzonder onderwijs. Telkens weer valt het ons op hoezeer op dergelijke uitingen met geluiden van hevige verontwaardiging wordt gereageerd, omdat grondrechten zouden worden aangeast. Toch kan men niet op een defensieve wijze bij eens verworven rechten blijven staan. Meer dan ooit zullen christelijke en gereformeerde organisaties op hun publieke verantwoordelijkheid en op hun bijdrage aan de brede maatschappelijke ontwikkeling worden aangesproken. Organisaties die daarbij niet verder komen dan het verdedigen van hun recht om organisaties van, voor en door gereformeerden te blijven, zullen daarbij onherroepelijk eens het onderspit moeten delven. Laten wij werk maken van het missie-denken over identiteit. Laten gereformeerde organisaties opvallen door **hun** frisse kijk op hoe het verder moet met onze samenleving. Zodat door deze organisaties een christelijke manier van denken en doen present is in de wereld.

H. C. van der Eijck was voorzitter van een schoolbestuur en werkzaam bij Sonneheerdt te Ermelo.

J. Hoogland is bijzonder hoogleraar Reformatorische Wijsbegeerte te Enschede

DE KERK – HAAR MISSIE, HAAR EENHEID EN HAAR THEOLOGISCHE STUDENTEN

H. Veldman

Synode-impressies

Wist u dat vanuit 'onze' kerken missionaire activiteiten worden ondernomen in Gent, Venlo en Maastricht? En dat Amsterdam er binnenkort ook officieel mee gaat beginnen? Nee, ik vergeet de andere steden niet, zoals Rotterdam, waar predikanten een speciale taak hebben gekregen om onder allochtone medeburgers het evangelie te brengen. Maar de eerstgenoemden staan in een speciale relatie tot al onze kerken in Nederland. Ze zijn niet hun kerkewerk namelijk bezig met steun van een speciaal deputaatschap. Dat werkt(c) er naar toe dat in de genoemde steden een gereformeerde kerk wordt (werd) geplant die daarna wordt voortgeholpen bij de verdere op- en uitbouw.

Kerkplanting

In Gent kennen we – vanuit Axel opgezet – al zo'n twintig jaar een kleine, groeiende gereformeerde kerk (aan de Leije) met twee predikanten. In Venlo en Maastricht is het eveneens gekomen tot kerkplanting, vanuit directe betrokkenheid van de gemeente in Brunssum, beide gemeenten hebben een predikant in dienst. Maar om de kerken van Axel en Brunssum er nou alleen voor op te laten draaien (ook financieel) was niet reëel. Daarom werd het deputaatschap ASE: *Aanvullende Steunverlening Evangelisatie* gevormd dat als een soort coördinerend toezichthouder optreedt voor deze missionaire taken. En die taken worden straks in Amsterdam zichtbaar in het Amsrelproject. De synode heeft namelijk ruimte gemaakt voor de beroeping van twee predikanten/evangelisten die gaan

werken aan kerkplanting in nieuwe woonwijken van de hoofdstad, in nauwe samenwerking met de bestaande kerken aldaar. Men voorziet ook warme ondersteuning van de NGK- en de CGK-gemeenten! Het synodebesluit, dat na lang en rijp beraad werd genomen, werd door een grote groep Amsterdamse (jongere) kerkleden met luid applaus ontvangen. Maar weet u wat ze vooraf hebben gedaan? Ze hebben samen – in de open lucht op het plein voor de kerk – via een kringgebed deze zaak aan de Here voorgelegd! En het gebed van rechtvaardigen vermag veel – zo hadden we die morgen net weer geleerd tijdens de dagopening. We zijn benieuwd naar de uitwerking van deze activiteiten, niet alleen in Gent, Venlo en Maastricht, en in onze hoofdstad, maar ook in andere stedelijke gebieden waar een nieuw heidendom leeft. Waar de grote missie van onze koning Jezus Christus vorm mag krijgen. Zending – dicht bij huis. En hoe nodig!

Eén Heer, één Kerk, één Avondmaalstafel

Hoe ver is het intussen met de groei naar kerkelijke eenheid met de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK)? Met grote dankbaarheid werd in Zuidhorn geconstateerd dat er rustige groei op te merken valt. Van weerskanten is de bereidheid uitgesproken om via een 'federatief groeimodel' de samenwerking vorm te geven, die ooit mag uitlopen op eenheid in één kerkverband. Maar het is tegelijk zaak hierin niets te forceren. Er zijn plaatsen waar de samenwerking al heel ver is ontwikkeld (o.m.

kanselruil), ook zijn er plekken waar nog geen enkele groei naar elkaar te constateren valt. Daarom werd het groeimodel nog niet ingevoerd door de CGK-synode van 2001. En daar tonen onze deputaten alle begrip voor. Prol: dr. J.W. Maris van de CGK-universiteit te Apeldoorn stelde: "De opstelling van de synode was voorzichtig, beoogde met name het betrekken van meerdere gemeenten en meerderen in de gemeente bij het proces van erkenning en herkenning. De schrik van 1892 klinkt nog steeds een beetje door, toen een synode grote stappen zette, en gemeenten voor een voldongen feit werden gesteld." Het federatief groeimodel zien sommigen in de CCK ook als van boven opgelegd. Maar daarmee is de groei naar elkaar toe niet stil komen te staan. We hopen en bidden dat de eenheid in de Heer, ook in de kerk en aan de ene Avondmaalstafel eens algemeen beleefd mag worden.

COGG: een vrijblijvend platform?

Nog een andere zaak in verband met kerkelijke eenheid van gereformeerde belijders had de aandacht van de synode. Die van het mogelijk meedoen – via een of meer waarnemers – aan de vergaderingen van het Contact Orgaan van de Gereformeerde Gezindte (COGG). Dat is in 1963 opgericht als officiële ontmoetingsplaats van de synodaal Gereformeerde Kerken en de CGK, waar ook de Gereformeerde Bond in de Nederlandse Hervormde Kerk in meedeeld. Uitbreiding kwam er later met de Confessionele Vereniging (in de NHK) en de Nederlands Gereformeerde Kerken, terwijl twee perso-

nen vanuit de Gereformeerde Gemeenten (niet namens) meewerkten. Onze kerken bleven op gepaste afstand staan. Met een dergelijk gemengd gezelschap was het immers niet mogelijk samen te werken: de belijdenis werd niet gehandhaafd, zelfs was er in deelnemende kerken plaats voor Bijbelkritiek. Dat veranderde toen de synodale kerken het COGG verlieten. Daarmee is een stuk 'vrijblijvendheid' huiten de deur gezet en is er voldoende ruimte ook in werkelijk gereformeerde zinsbesprekingen te houden om naar elkaar toe te groeien en zo de weg naar kerkelijke eenheid te plaveien. De synode van Zuidhorn nam, in aanwezigheid van twee bestuursleden van het COGG, drs. C. Blenk (NHK) en drs. I.A. Kolk (GG), het besluit om als waarnemer deel te gaan nemen aan de verdere vergaderingen van dit contactorgaan. Misschien dat de vroegere sfeer van vrijblijvendheid werkelijk kan worden veranderd in de zo strak mogelijke en even noodzakelijke bezinning op de vragen naar eenheid van alle gereformeerde belijders. Nederlandse gereformeerden zouden samen hun verantwoordelijkheid temidden van steeds verdere secularisering moeten aangrijpen om de gescheidenheid te laten beëindigen. Door middel van een onbekommerd leven in de onvoorwaardelijke acceptatie van de drie formulieren van EENHEID.

Kampen roept...

Dan nu aandacht voor onze Theologische Universiteit in Kampen. Staat die er goed voor? Ja, maar ook nee. dan als je naar de wetenschappelijke bemanning kijkt: docenten die vakbekwaam zijn, die van harte werken aan de versterking van de gereformeerde theologie, die veel willen doen (en ook doen) voor de kerken die om advies vragen. De synode benoemde drs. P.W. van de Kamp – die zes jaar geleden al in dienst van Kampen was komen te staan – nu tot

fulltime docent in vaste dienst naast prof. dr. C.J. de Ruijter – in de Praktische Theologie (= Ambtelijke Vakken). En in de komende vacature van docent M.E. Hoekzema – hij hoopt in 2003 met emeritaat te gaan – werd een deel van diens werkzaamheden opgedragen aan drs. J. Meerveld te Hasselt. Daarmee zit het met de bemanning van Kampen wel goed.

Maar er mankeert wel iets aan de 'Theologische Universiteit'. En dat is een ernstig wordend mankement. Er kamen namelijk niet voldoende studenten. De huidige aanmelding is klein: 2 nieuwelingen, waarbij je met een klein aantal van 3 á 4 uit de vooropleiding je nog maar op hoogstens 6 studenten voor het eerste jaar uitkomt. En dat is niet genoeg als je naar een wat langere termijn kijkt: ER DREIGT EEN TEKORT AAN PREDIKANTEN, als deze trend niet wordt omgebogen!

Curatoren werken intussen als 'ambassadeurs' samen met de leiding van de TU aan verdere promotie van de theologische studie. Kampen wil zich echt ontplooiën als een gereformeerd theologisch instituut, dat zowel de kerken als de theologische wetenschap wil dienen op een zeer verantwoorde wijze. Jongeren die misschien wel eens denken dat theologie in Kampen op een laag wetenschappelijk niveau zou staan, moeten zich op dit punt echt maar eens goed laten voorlichten. Ga maar een praten met de onderwijskundige docent M.E. Hoekzema, die alles weet van de jongste processen die de TU heeft doorgemaakt om en als gereformeerde opleiding en als wetenschappelijk instituut op een zeer adequate wijze te functioneren. In zijn toespraak tot de synode gaf Hoekzema helder aan waar het nu en in de toekomst in Kampen om zal gaan. Hij vroeg zich af: 'Doen we nu de goede dingen?' Waarop Hoekzema ten antwoord gaf: "Je zou kunnen zeggen: naast de noodzakelijke uitbouw van de

organisatie, de regelgeving, de continue kwaliteitszorg, is nu weer iets anders nodig. Niet blijven staan bij de oppervlakte structuur. We zijn nu toe aan de dieptestructuur. De volle aandacht zal nu vooral moeten uitgaan naar de inhoud, de visie en het klimaat aan de instelling. Alleen wanneer we dat doen kunnen we in deze tijd studenten de weg wijzen en onze rol in de kerken goed vervullen."

Komt '1967' op de helling?

Een bij velen levende vraag is die naar de mogelijke herziening van synodebesluiten die te maken hebben met de scheuring van 1967, toen kerken en voorgangers, al of niet in het spoor van de Open Brief, zich hergroepeerden in de (huidige) Nederlands Gereformeerde Kerken. Zoals bekend heeft prof. dr. J. Douma in een brief aan de synode gevraagd om de toen genomen kerkelijke besluiten zo mogelijk te heroverwegen, waarna de weg tot herstel van de geschonden eenheid beter begaanbaar wordt (ik geef het even in cijfers, vrije bewoordingen weer). Maas, zo luidt een voorvraag, kan een synode een zaak op de agenda zetten die niet door een 'mindere vergadering' (een particuliere synode) is behandeld? Is het juist om zomaar, spontaan, een thema aan te snijden dat niet gedragen wordt door de kerken? Krijg je misschien een nieuwe complexe situatie, zoals in 1936 (in de aanloop naar wat later de Vrijmaking zou worden)? De synode heeft zich daarom zaterdagmiddag eerst eens laten voorlichten – door ds. K. Harman – over de kerkrechtelijke aspecten van een dergelijke kwestie. En daarover gaat de opinievorming door. Volgende week, op de laatste dag voor het zomerreces, zal er zo mogelijk een besluit worden genomen over de ordelijkheid van de hier bedoelde zaak.

Commissie Theologische Universiteit:

De afgevaardigden van Holland-Zuid, v.l.n.r.: oud. A. Klapwijk, ds. A.J. van Zijl, oud. J. van de Wetering, ds. A. van Houdt.

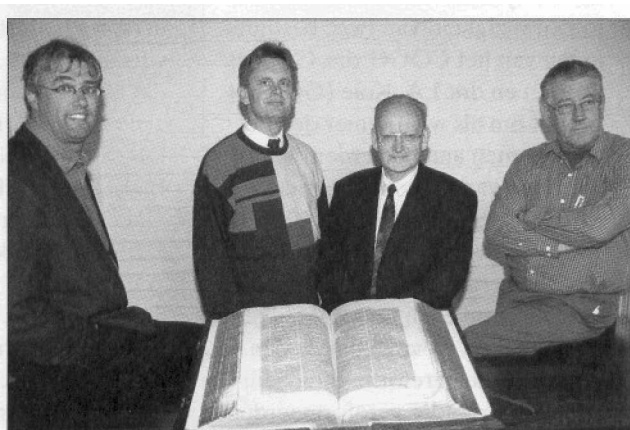
Commissie Eredienst:

De afgevaardigden van Overijssel, v.l.n.r.: oud. H.H. Luiten, oud. J. Th. Hendriks, ds. A. de Jager, ds. PL. Voorberg.

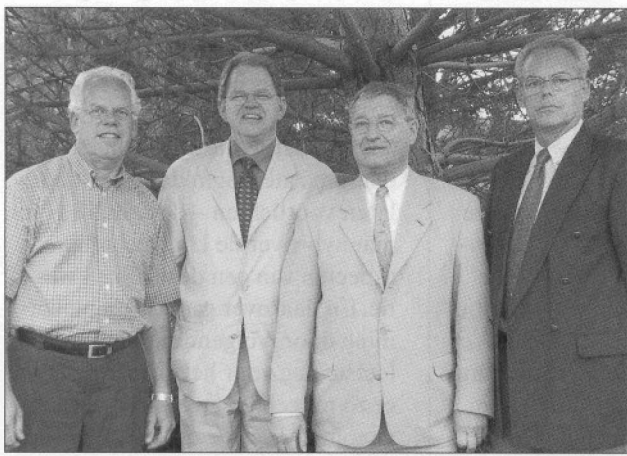
Commissie Echtscheiding:

Drie afgevaardigden van Groningen en een uit de PS Drenthe, v.l.n.r.: oud. M Veldman, oud. B. Mooibroek, ds. H. Drost, ds. Jt. Janssen.

Commissie Kerkmuziek:

De vier afgevaardigden van Friesland, v.l.n.r.: ds. S. de Jong, ds. P. Houtman, oud. S. Jonker, oud. A. Vonkeman.

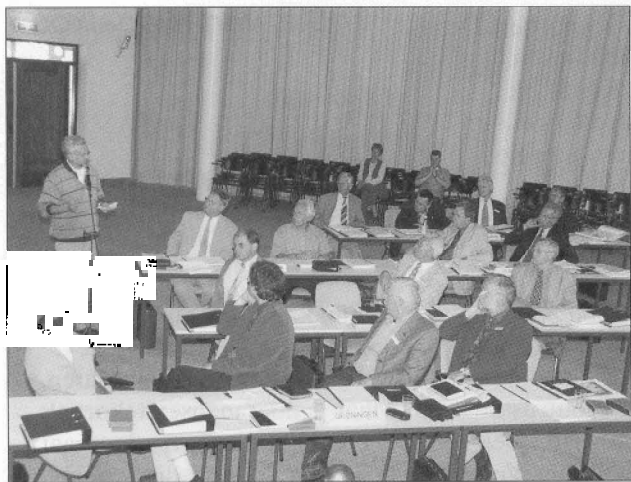

Commissie Kerkelijke eenheid:

Twee afgevaardigden van Gelderland en twee van Utrecht, v.l.n.r.: oud. H. Sipkes (vervanger van oud. J.C.B. Jongeneel), ds. G. Zomer Jzn., oud P.F. van de Groep, oud. A. Joh. Kisjes.

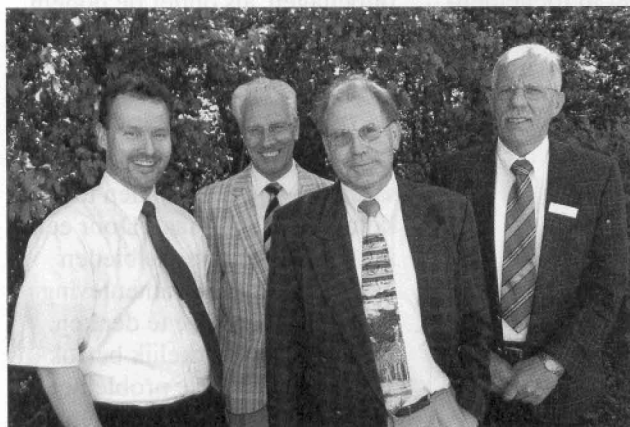
Rechts: de 'rechterflank' luistert nauwgez.

Links: de 'linkerflank' doet daar niet voor onder; achter de microfoon oud. Klapwijk.

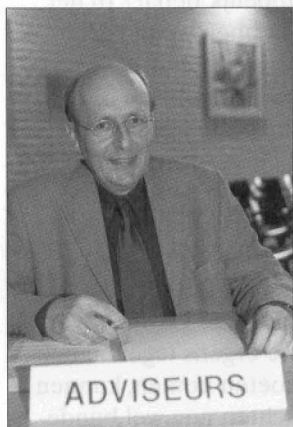
*Commissie Sabbat en Zondag:
De afgevaardigden van Holland-Noord, v.l.n.r.: ds. K. de Vries,
ds. M. van Veelen, oud. K. Bakker (oud. C. van Keulen was
afwezig).*

*Commissie Losmaking:
Afgevaardigden van Drenthe en één van Groningen, v.l.n.r.:
ds. Jac. Ophoff (vervanger van ds. H.J.C.C.J. Wilschut), oud. L.R.
Meedendorp, ds. F.J. Bijzet, oud. G. Zwartveen.*

*Groepsfoto op een willekeurige bijeenkomst genomen,
enkele deelnemers ontbreken.*

*Adviseur: prof. dr. M. te
Velde (kerkrecht).*

*Moderamen, v.l.n.r.: ds. P. Groenberg (preses), ds. E.A. de Boer,
drs. J.P. de Vries (scriba), ds. H. v. Veen (2e scriba).*

menlijke waarden onderliouden en binnen een gemeenschap op elkaar toezien. De samenleving moet het nu grotendeels stellen zonder dergelijke verbanden. De *ontkerkelijking heeft de samenleving kwetsbaarder gemaakt.*"

Verwarring

Een kwetsbare samenleving, dat is ook het heeld dat zich aan je opdringt bij het zien van de massale ontredde van de dood van Fortuyn. „Ik dacht: hoe kunnen weldenkende mensen zo blindelings geloven in een man die ze niet kennen?" zegt Dekker. „En als je dan die emotionele taferelen ziet, die wanhopige mensen, wat *een geestelijk labiele samenleving* zijn we dan!"

(...)

Religieuze hunkering

"De Amerikaanse missioloog Richard Keyes schreef *dat sinds wij los zijn van God, er in ons toch iets blijft hunkeren*. Dus zoeken we vervulling in 'afgoden', zegt Paas, "Die 'afgoden' komen altijd in paren, schrijft Keyes: de één is een ver ideaal, zoals Fortuyns ideale, paradijselijke samenleving, de andere is dichtbij, herkenbaar en concreet: Fortuyn zelf. Pascal sprak van een *Godvormige leegte*. Als je niet meer in relatie staat tot je Schepster, treedt er vervreemding op. Het gevoel dat je anders functioneert dan je bedoeld bent. Vreemding van jezelf, van anderen, van de natuur. Ik denk, dat veel mensen die vervreemding ervaren in hun leven. Dus gaan ze op zoek naar iets om dat *gat in hun ziel* te vullen. Fortuyn heeft het verlangen, naar een betere wereld bij veel mensen wakker geroepen, mede door zijn stijl en taal. Hij verwoordde zijn politieke doelen niet zake-lijk, zoals anderen, maar als een

visionair, in grootse woorden. De reacties op zijn dood waren buitenproportioneel. Kennelijk heeft men allerlei verlangens en hunkeringen op hem *geprojecteerd*."

"Of mensen een aangeboren behoefte hebben aan religiositeit, weet ik niet", aarzelt Vuijsje. "Maar wel aan *spiritualiteit*, aan ontroering. De stille tochten komen deels natuurlijk voort uit maatschappelijke verontrusting, maar voor een belangrijk deel ook uit deze behoefte om samen iets te beleven, iets dat *Je transcendentie* zou kunnen noemen. Het is moeilijk te zeggen wat je tegenwoordig religiositeit moet noemen, omdat het in toenemende mate overgaat in *emotionaliteit*. Met religies of geloofsleer heeft het zelden iets te maken. Maar er is wel *een spirituele behoefte*."

(...)

Falende kerken?

Als mensen inderdaad een spirituele behoefte zouden hebben, slagen de kerken er in elk geval niet erg in om in die behoefte te voorzien. Weten christenen onvoldoende in de samenleving duidelijk te maken wat het Evangelie inhoudt? „De kerken zijn hierin tekortgeschoten, dat is zeker waar", meent Paas. „Maar het is te makkelijk om de schuld bij de kerken neer te leggen. Het ligt ook aan de mensen zelf. Als ik al die tragische zoekers zie, ontredde door de dood van Fortuyn, dan voel ik medelijden. *Maar het is niet alleen slachtoffer-schap, het is ook opstand*. Ze zoeken op andere plekken en willen niet bij God vinden."

„Moet de kerk aanbieden waar-naar mensen bewust verlangen, of moet ze aanbieden wat mensen nodig hebben? Dat zijn twee verschillende dingen", stelt Paas. „Als je mensen vraagt waar ze nou écht voor leven, dan noemen

meeglezen

ze hun kinderen, hun gezondheid, en een cnkling wil de wereld ietsje beter achterlaten. Maar je doet mensen tekort als je daar niet dieper op doorgaat: hoe komt dat nou, die problemen van je, die frustratie, dat onbehagen? Waarom ben je zo onstilbaar op zoek naar waarde-ring? Je bent pas bevrijd van je onbehagen, als onder de bodem van je bestaan ligt dat je je geaccepteerd weet in Christus."

(...)

„Christenen moeten proberen de samenleving weer binnen te komen", denkt Paas. „Door een intelligente analyse te bieden van wat zich in de samenleving afspeelt, actief mee te denken. En door daadwerkelijk betrokken te zijn op reële problemen van mensen. Daarbij moeten we niet bang zijn profetisch over te komen - biedt mensen perspectief, durf visionair te zijn." Die intelligente bijdrage ontbreekt nu te veel, vindt Paas. „Hoeveel christenen zijn er nu die op niveau bijdragen aan het maatschappelijk debat? In het verleden hebben we te veel in het defensief gezeten. we roerden ons pas als zich een ontwikkeling aandiende waar we tegen waren. In plaats daarvan zouden we moeten anticiperen om komende ontwikkelingen, zelf met voorstellen komen. actief betrokken zijn. Ik vrees dat we daar onderling te verdeeld voor zijn. Als we ergens tegen in het geweer moeten komen, kunnen we de krachten nog wel bundelen. Maar samen iets bouwen is kennelijk moeilijk."